

Natuurtoets plangebied De Schans te Westervoort

8 november 2006

Natuurtoets plangebied De Schans te Westervoort

Verantwoording

Titel	Natuurtoets plangebied De Schans te Westervoort
Opdrachtgever	Gemeente Westervoort
Projectleider	Andrea van den Berg
Auteur(s)	Friso Koop
Projectnummer	4422955
Aantal pagina's	38 (exclusief bijlagen)
Datum	8 november 2006
Handtekening	

Colofon

Tauw bv
afdeling Water, Ruimte & Riolering
Handelskade 11
Postbus 133
7400 AC Deventer
Telefoon (0570) 69 99 11
Fax (0570) 69 96 66

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001.

Inhoud

Verantwoording en colofon	5
1 Inleiding.....	9
2 Natuurbeschermingswetgeving	11
2.1 Inleiding	11
2.2 Gebiedsbescherming	11
2.3 Flora- en faunawet (Ffw)	15
2.4 Over de rode lijst	17
3 Huidige natuurwaarden	19
3.1 Algemene beschrijving en gewenste ontwikkelingen	19
3.2 Beschermde soorten	20
3.2.1 Algemeen	20
3.2.2 Flora	21
3.2.3 Vogels	22
3.2.4 Vleermuizen	23
3.2.5 Overige zoogdieren	24
3.2.6 Insecten	25
3.2.7 Amfibieën, reptielen en vissen	25
3.2.8 Samenvatting beschermde soorten.....	27
4 Toetsing	29
4.1 Inrichting.....	29
4.2 Effecten op beschermde gebieden.....	29
4.2.1 Natura 2000-gebied (Natuurbeschermingswet)	29
4.2.2 PEHS (Wet op de Ruimtelijke Ordening).....	31
4.3 Effecten op beschermde soorten	32
4.3.1 Flora	32
4.3.2 Broedvogels	32
4.3.3 Vleermuizen	33
4.3.4 Overige zoogdieren	33
4.3.5 Amfibieën	34
5 Conclusies en aanbevelingen	35
5.1 Conclusies	35

5.1.1	Beschermde gebieden	35
5.1.2	Beschermde soorten	36
5.2	Aanbevelingen.....	36

Bijlage(n)

1. Ligging beschermde natuurgebieden
2. Globale inrichtingsschets 'De Schans'
3. Waarnemingen vleermuizen

1 Inleiding

De gemeente Westervoort wil het plangebied De Schans herontwikkelen tot een gebied met hoogwaardige woningbouw en landschap. Daartoe is een bestemmingsplanwijziging nodig. Ter onderbouwing van het bestemmingsplan dient een aantal onderzoeken te worden uitgevoerd, waaronder het bepalen van effecten op de beschermde natuurwaarden van het gebied (een zogenaamde 'natuurtoets').

De gemeente Westervoort heeft Tauw opdracht verleend om een natuurtoets op te stellen voor het plangebied De Schans. Doel van de natuurtoets is inzichtelijk te maken of er vanuit oogpunt van de natuurbeschermingswetgeving bezwaren zijn om het bestemmingsplan te wijzigen.

Het kader voor de toetsing wordt gevormd door de Natuurbeschermingswet, de Wet op de Ruimtelijke Ordening (deze wetten regelen de bescherming van natuurgebieden) en de Flora- en faunawet (soortbescherming). Direct ten westen van het plangebied ligt het Natura-2000 gebied 'Gelderse Poort'. De uiterwaard waaraan het plangebied aan de westzijde grenst, maakt eveneens deel uit van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS) van de provincie Gelderland. De PEHS wordt door de Wet op de Ruimtelijke Ordening beschermd. Het is tenslotte waarschijnlijk dat in en nabij het plangebied door de Flora- en faunawet (strikt) beschermde dier- en plantensoorten voorkomen.

De ligging van het plangebied en de beschermde natuurgebieden is weergegeven in bijlage 1.

Informatiebronnen

De aanwezigheid van beschermde dier- en/of plantensoorten is bepaald aan de hand van de volgende gegevens:

- Diverse landelijke verspreidingsatlassen
- De publicatie 'Vogels van de Gelderse Poort' [Faunawerkgroep Gelderse Poort, 2002]
- (Gratis beschikbare) gegevens van het Natuurloket (www.natuurloket.nl)
- Verspreidingsgegevens van amfibieën en reptielen (www.ravon.nl)
- Verspreidingsgegevens broedvogels en watervogels (Sovon en detailinformatie teller H.N Leys)
- Verspreidingsgegevens flora (Floron)
- Nader veldonderzoek vleermuizen
- Nader veldonderzoek Steenmarter

De veldbezoeken zijn erop gericht te controleren in hoeverre soorten, waarvan op basis van literatuurgegevens wordt aangenomen dat deze aanwezig zijn, daadwerkelijk in het plangebied voorkomen of in hoeverre de locatie voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 behandelt de voor dit onderzoek relevante wetgeving, waarna in hoofdstuk 3 een beschrijving wordt gegeven van de actuele natuurwaarden in het plangebied. In hoofdstuk 4 worden de mogelijke effecten van de planontwikkeling beschreven. Hoofdstuk 5 bevat de conclusies van de natuurtoets.

2 Natuurbeschermingswetgeving

2.1 Inleiding

Natuurbeschermingswetgeving kan worden onderverdeeld in gebiedsbescherming en soortbescherming. De gebiedsbescherming die relevant is voor het plangebied 'De Schans' wordt geregeld via de Natuurbeschermingswet 1998 en de Wet op de Ruimtelijke ordening. De soortbescherming is in de Flora- en faunawet vastgelegd. In paragraaf 2.2 is een beschrijving van de verschillende vormen van gebiedsbescherming opgenomen. In paragraaf 2.3 wordt ingegaan op de soortbescherming. In paragraaf 2.4 wordt kort ingegaan op de status van soorten die op de Rode Lijst staan.

2.2 Gebiedsbescherming

Het kader van de gebiedsbescherming wordt gevormd door de Natuurbeschermingswet en de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

Direct ten westen van het plangebied 'De Schans' ligt het Natura 2000-gebied 'Gelderse Poort'. Vogel- en Habitatrichtlijngebieden vormen gezamenlijk de Natura 2000-gebieden. Voor de uiterwaarden zijn in het kader van de Vogelrichtlijn concept-doelstellingen geformuleerd. Doelstellingen in het kader van de Habitatrichtlijn zijn alleen geformuleerd voor gedeeltes van de uiterwaarden gelegen op minimaal 400 meter ten zuiden van het plangebied (zie bijlage 1 voor de ligging hiervan).

De uiterwaard waaraan het plangebied aan de westzijde grenst, maakt eveneens deel uit van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS) van de provincie Gelderland. De PEHS wordt door de Wet op de Ruimtelijke Ordening beschermd.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet 1998 van 25 mei 1998 (Nbw 1998) behelst de bescherming van natuur en landschap. De gebiedsbescherming staat centraal in deze wet. Daarbij kan het gaan om uiteenlopende gebieden en te beschermen waarden. Ook de schaal van de gebieden kan sterk verschillen. Het betreft de volgende te beschermen gebiedscategorieën:

- Speciale beschermingszones Vogelrichtlijn
- Speciale beschermingszones Habitatrichtlijn
- Beschermdenatuurmonumenten (hieronder vallen ook de gebieden die voorheen als Staatsnatuurmonument bekend waren)
- Ramsar-Wetlands

Vogel- en Habitatrichtlijngebieden

De bescherming van Natura 2000-gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijn) volgens de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 is vergelijkbaar met de bescherming volgens artikel 6 van de Habitatrichtlijn, die de afgelopen jaren in Nederland is toegepast. Nederland past een vergunningenstelsel toe. Hierdoor is in ons land ook in de toekomst een zorgvuldige afweging gewaarborgd rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden vrijwel altijd verleend door de provincies of soms door de minister van LNV. Of de vergunning wordt verleend door de provincie of door LNV is afhankelijk van de aard, omvang en ligging van de projecten. In het geval van plangebied 'De Schans' is de vergunningverlenende instantie de provincie Gelderland.

Onderstaand is aangegeven voor welke soorten het gebied 'Gelderse Poort' is aangewezen in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn.

Vogelrichtlijngebied: Gelderse Poort

Oppervlakte: 5.485 ha

Kwalificerende soorten:

- Roerdomp (broedend)
- Kwartelkoning (broedend)
- Zwarte stern (broedend)
- IJsvogel (broedend)
- Wilde zwaan
- Kolgans
- Grauwe gans
- Slobeend

Overige relevante soorten:

- Dodaars (broedend)
- Aalscholver (broedend)
- Porseleinhoen (broedend)
- Oeverzwaluw (broedend)
- Blauwborst (broedend)
- Grote Karekiet (broedend)
- Fuut
- Aalscholver
- Aalscholver (slaapplaats)
- Kleine zwaan
- Taigarietgans

- Toendrarietgans
- Smient
- Krakeend
- Wintertaling
- Pijlstaart
- Tafeleend
- Nonnetje
- Visarend
- Slechtvalk
- Meerkoet
- Kievit
- Grutto
- Wulp

Habitatrichtlijngebied: Gelderse Poort

Oppervlakte: 4.987 ha

Belangrijkste gebied voor:

Habitatype:

- 3270 Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot de Rivierenganzenvoet-associatie en/of het Moerasandijvieverbond (*Chenopodietum rubri* p.p. en *Bidention* p.p.)
- 6120* Kalkminnend grasland op dorre zandbodem
- 91EO* Alluviale bossen met Zwarte els (*Alnus glutinosa*) en Es (*Fraxinus excelsior*) (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- 91F0 Gemengde bossen langs grote rivieren met Zomereik (*Quercus robur*), Steeliep (*Ulmus laevis*) en Es (*Fraxinus excelsior* of *Fraxinus augustifolia*) (*Ulmion minoris*)

Soort:

- 1337 Bever

Verder aangemeld voor:

Habitatype:

- 3150 Van nature eutrofe meren met vegetatie met het Verbond van grote fonteinkruiden of het Kikkerbeet-verbond (*Magnopotamion* of *Hydrochariton*)
- 6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones
- 6510 Laaggelegen schraal hooiland met Grote vossenstaart en/of Grote pimpernel (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Soort:

- 1014 Nauwe korfslak
- 1095 Rivierprik
- 1099 Zeeprik
- 1102 Elft
- 1106 Zalm
- 1134 Bittervoorn
- 1145 Grote modderkruiper
- 1149 Kleine modderkruiper
- 1163 Rivierdonderpad
- 1166 Kamsalamander
- 1318 Meervleermuis

** Habitattypen en soorten die in de bijlagen van de Habitatrictlijn als prioritair zijn aangemerkt*

Natura 2000-gebieden mogen geen significante schade ondervinden. Dit houdt in dat bepaalde plannen en projecten op zichzelf óf in combinatie met andere plannen en projecten de natuurwaarden waarvoor de gebieden zijn aangewezen, niet significant negatief beïnvloeden. Elke ontwikkeling in of nabij een Vogel- of Habitatrictlijngebied dient te worden onderworpen aan een 'voortoets'. Uit de voortoets moet blijken of met zekerheid kan worden uitgesloten dat de gewenste ontwikkeling een significant negatief effect kan hebben. Als uit de voortoets blijkt dat er met zekerheid geen negatief effect op de Speciale beschermingszone te verwachten valt, dan is daarmee de Natuurbeschermingswet afgekaart. Mocht er wél sprake zijn van een negatief effect op de kwalificerende natuurwaarden, dan dient afhankelijk van de schade een verslechterings- en verstoringsstoets of een passende beoordeling te worden uitgevoerd waarin de daadwerkelijke schade wordt bepaald. Deze beide toetsen maken geen deel uit van deze rapportage, de voortoets is onderdeel van de natuurtoets.

Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO)

De Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO) is de basis voor de vaststelling van het ruimtelijk beleid op rijks-, provinciaal, en gemeentelijk niveau. De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur is hierin verankerd.

De (landelijke) Ecologische Hoofdstructuur (EHS) werd officieel geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan en hierna opgenomen in het Structuurschema Groene Ruimte. De (landelijke) EHS zoals weergegeven in het Structuurschema Groene Ruimte is inmiddels gedetailleerd uitgewerkt in provinciale ecologische hoofdstructuren. Ook hebben alle provincies hun eigen provinciale compensatiebeginsel geformuleerd in meer of mindere mate gebaseerd op het compensatiebeginsel uit het SGR.

Aan de EHS is een afwegingskader verbonden dat vrijwel identiek is aan dat van artikel 6 lid 2, 3 en 4 van de Habitatrichtlijn. Hieronder wordt dit afwegingskader uiteen gezet.

Indien het vermoeden bestaat dat schade wordt aangebracht aan de natuurwaarden binnen de Ecologische Hoofdstructuur, dienen de volgende stappen doorlopen te worden:

Vindt er aantasting plaats van natuurwaarden (de zogenaamde 'wezenlijke waarden en kenmerken') van de Ecologische Hoofdstructuur of heeft de ontwikkeling (deels) binnen de begrensde Ecologische hoofdstructuur plaats?

Indien dat het geval is, kan redelijkerwijs elders of op een andere manier aan dit zwaarwegend belang tegemoet worden gekomen? Deze stap bestaat in feite uit twee deelvragen:

Is de ontwikkeling *noodzakelijk*? Bij beantwoording kunnen bijvoorbeeld (sociaal-) economische argumenten worden gebruikt:

1. Is de ontwikkeling noodzakelijk *op deze locatie*? Aangetoond moet worden dat, mede op basis van ecologische criteria, alternatieve locaties minder gunstig zijn
 - a. Indien dat niet het geval is, kunnen redelijkerwijs mitigerende maatregelen worden genomen om de aantasting zo klein mogelijk te doen zijn?
 - b. Indien dit niet (voldoende) het geval is, welke compensatie wordt dan geboden voor het verloren gaan van de waarden?

Deze natuurtoets geeft antwoord op vraag 1. Onder 'wezenlijke waarden en kenmerken' verstaan wij: de doelsoorten van het betreffende onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur, alle prioritaire soorten en soortgroepen van de provincie Gelderland, alle op de rode lijst geplaatste soorten en alle strikt beschermde soorten. In de omgeving van het plangebied betreft het de volgende prioritaire soorten/soortgroepen van de provincie Gelderland:

Vleermuizen, Waterspitsmuis, vogels van kleinschalig cultuurlandschap: Steenuil en Patrijs, weidevogels en Kamsalamander [provincie Gelderland, 2002].

2.3 Flora- en faunawet (Ffw)

De Flora- en faunawet is ook *buiten* beschermde natuurgebieden van kracht. De Flora- en faunawet voorziet in de bescherming van een groot aantal in Nederland aanwezige dier- en plantensoorten in hun natuurlijke leefgebied. De beschermde diersoorten (vogels, vissen, zoogdieren, amfibieën, reptielen, insecten, et cetera) en ruim 100 plantensoorten zijn te vinden op lijsten, die deel uitmaken van de Flora- en faunawet.

Op grond van de Flora- en faunawet is het bijvoorbeeld verboden: "nesten, hopen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren" (art.11 Flora- en faunawet). Ook is het verboden: "dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten" (art. 10 Flora- en faunawet). Ten slotte is het verboden: 'planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden,

uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen' (art. 8 Flora- en faunawet). Als er sprake is van aantasting, is het uitvoeren van een dergelijke activiteit alleen toegestaan met een ontheffing van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Voor een aantal beschermde soorten geldt overigens sinds 23 februari 2005 een vrijstelling.

Voordat kan worden gestart met eventueel verstorende werkzaamheden geeft de wet aan dat de volgende handelingen moeten worden doorlopen:

- Bepaling van de waarde ter plaatse van het plangebied en haar directe omgeving voor (beschermde) planten- en diersoorten
- Bepaling van de effecten van de voorgenomen plannen op die soorten en hun leefgebieden
- Bepaling van de mogelijkheden om rekening te houden met die soorten en leefgebieden: naarmate er beter rekening kan worden gehouden met deze leefgebieden zal het uiteindelijke effect geringer zijn. De maatregelen die het effect verkleinen worden wel verzachtende of 'mitigerende' maatregelen genoemd
- Eventueel een vervolgtraject, wanneer mitigerende maatregelen onvoldoende blijken te zijn. Onderdeel hiervan kan uitwerking van compenserende maatregelen zijn

Voor de mogelijkheid van het verlenen van de ontheffing, wordt sinds 23 februari 2005 onderscheid gemaakt tussen drie categorieën beschermde soorten:

1. Extra beschermde soorten: de Habitatrichtlijnsoorten en de zwaardere categorieën van de rode lijsten (deze zijn inmiddels alle gepubliceerd in de Staatscourant)
2. De meest algemene, niet bedreigde soorten. Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling (tabel 1-soorten)
3. Een tussencategorie, de resterende beschermde soorten (tabel 2). Hiervoor geldt een vrijstelling wanneer wordt gehandeld volgens een goedgekeurde gedragscode. In andere gevallen moet voor deze soorten een ontheffing worden gevraagd

Extra beschermde soorten ('tabel 3-soorten'). Voor extra beschermde soorten kan alleen ontheffing voor ruimtelijke ontwikkelingen worden verleend indien aan de volgende criteria wordt voldaan:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing; Dat betekent dat er alternatieven (voor de locatie of vorm van de activiteit) onderzocht moeten worden voor de in het geding zijnde activiteit
- Er is sprake van de belangen, vermeld in art. 75, lid 4, sub a of genoemd in art. 2 van Vrijstellingsbesluit. Een essentiële ontheffingsgrond voor een plan komt naar voren in art. 2 van het Vrijstellingsbesluit. Ontheffing kan worden verleend indien er sprake is van 'dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale en economische aard, en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten'

- Er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van de instandhouding van de soort. Indien de gunstige staat van de betrokken soort(en) in het geding komt, dienen maatregelen te worden genomen om de instandhouding te garanderen. Schade op individuniveau dient te worden voorkomen. Dat kan door compenserende, maar ook mitigerende (verzachtende) maatregelen te nemen. Of er en welke compenserende en/of mitigerende maatregelen nodig zijn, kan de minister van LNV in de voorschriften bij de ontheffing aangeven. Compensatie van schade aan biotopen van soorten die zijn vermeld in bijlage I van de Vogelrichtlijn of bijlage IV van de Habitatrichtlijn moet zijn afgerond voordat kan worden gestart met het plan

Overige beschermde soorten ('tabel 2-soorten')

Voor de overige beschermde soorten kan door LNV ontheffing worden verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort (populatie-niveau). Indien de gunstige staat van instandhouding van de soort wel in het geding komt, dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen te worden getroffen.

Voor initiatiefnemers die individueel of gezamenlijk beschikken over een door het Ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode die aangeeft op welke wijze rekening wordt gehouden met beschermde soorten geldt voor deze soorten eveneens een vrijstelling.

Vogels

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. Voor broedende vogels kan een ontheffing worden verleend van artikel 10. Voor het aantasten van broedende vogels geldt een zware toets (vergelijkbaar met tabel 3-soorten). Het broedseizoen loopt van 15 maart tot 15 juli. Onduidelijk is vooralsnog voor welke soorten ontheffing dient te worden verkregen voor het aantasten van vaste verblijfplaatsen van vogels *buiten* het broedseizoen. Dit wordt waarschijnlijk begin 2007 bekend. Uit de praktijk blijkt dat een ontheffing benodigd is voor het aantasten van vaste verblijfplaatsen van roofvogels en uilen en holen van spechten (mededeling DLG Gelderland).

2.4 Over de rode lijst

Soorten die op de rode lijst zijn geplaatst, zijn niet per definitie ook beschermd: deze soorten zijn formeel alleen beschermd als ze ook in de Flora- en faunawet als beschermde soort zijn opgenomen. Een deel van de meest bedreigde planten- en diersoorten heeft eenzelfde status als de Habitatrichtlijnsoorten (zie eerder in deze paragraaf onder *extra beschermde soorten*).

Rode Lijst-soorten worden in het soortenbeleid van de provincie Gelderland binnen de PEHS beschermd. Dat betekent dat in een natuurtoets óók het effect op deze bedreigde soorten bepaald moet worden en dat op effecten het zogenaamde 'compensatiebeginsel' van toepassing is.

Kenmerk R001-4422955FKO-mfv-V05-NL

3 Huidige natuurwaarden

3.1 Algemene beschrijving en gewenste ontwikkelingen

Het plangebied grenst aan de zuidzijde van Westervoort, direct oostelijk van De Schans-/Loodijk en heeft een oppervlakte van bijna 13 ha. Ten westen van De Schans-/Loodijk liggen de uiterwaarden van het Pannerdensch Kanaal. Voor wat betreft de mogelijke toekomstige bestemming is het plangebied opgesplitst in een gedeelte dat mogelijk bestemd is voor woningbouw en een gedeelte dat wordt ingericht als cultuurhistorisch park (zie inrichtingsschets in bijlage 2). Het plangebied wordt aan de noord- en oostzijde begrensd door de bebouwde kom van Westervoort. Ter plaatse van de toekomstige woningbouwlocatie bevinden zich enkele oude schuren en boerderijen (zie figuur 3.1 en figuur 3.2), omgeven door grasland.

Figuur 3.1 Plangebied 'mogelijke woningbouw'

Figuur 3.2 Gebied 'woningbouw' (links) en 'cultuurhistorisch park' (rechts)

Ter plaatse van het toekomstige cultuurhistorisch park liggen landbouwgronden waar in 2005 graangewassen op verbouwd zijn (zie figuur 3.4). Langs de zuidrand van dit gedeelte ligt een gracht omgeven met ruigte (wilgen, zwarte elzen, Riet, Lisdodde, Grote brandnetel, en dergelijke) die ten tijde van het veldbezoek droog stond.

Figuur 3.3 Watergang met ruige begroeiing

Figuur 3.4 Open agrarisch gebied ter plaatse van toekomstig cultuurhistorisch park

Langs De Schansdijk ligt een perceel van waterschap Rijn en IJssel, op de scheiding tussen het toekomstige woningbouwgebied en het toekomstige cultuurhistorisch park. Vanuit een verzamelbekken stroomt water langzaam het gebied in (zie figuur 3.2 en figuur 3.3). Hierachter ligt, in het plangebied, een zone met drassige ruigte in noordelijke richting uitlopend in een smalle sloot.

3.2 Beschermde soorten

3.2.1 Algemeen

In de paragrafen 3.2.2 tot en met 3.2.8 is beschreven welke beschermde soorten zijn te verwachten in het plangebied. Het voorkomen is gebaseerd op de gegevensbronnen die zijn genoemd in paragraaf 1.2.

Het plangebied ligt in twee kilometerhokken, te weten 194/439 en 195/439. Deze kilometerhokken zijn weergegeven in bijlage 1. In onderstaande tabel is, op basis van de (gratis beschikbare) gegevens van de website van het Natuurloket (www.natuurloket.nl), weergegeven met welke volledigheid de twee kilometerhokken zijn onderzocht op het voorkomen van de verschillende soortgroepen. In de laatste twee kolommen is het aantal tabel 1-, respectievelijk tabel 2/3-soorten weergegeven die voorkomen in de kilometerhokken.

Tabel 3.1 Onderzoeksintensiteit in de kilometerhokken per soortgroep en aangetroffen aantal beschermde soorten (bron: natuurloket)

Soortgroep	Aantal hokken					Gemiddeld aantal tabel 1-soorten per km-hok (min-max)	Gemiddeld aantal tabel 2/3 soorten per km-hok (min-max)
	Goed	Redelijk	Matig	Slecht	Niet		
Flora	2					0-2	1-1
Zoogdieren			1		1	9	1
Broedvogels				1	1		
Reptielen					2		
Amfibieën		1	1			1-2	1-1
Vissen					2		
Dagvlinders			2				
Libellen					2		
Overige ongewervelden					2		

3.2.2 Flora

Ruim 100 plantensoorten worden beschermd door de Flora- en faunawet. Uit tabel 3.1 blijkt dat vaatplanten in de twee kilometerhokken goed zijn onderzocht. In km-hok 194/439 werden twee tabel 1-soorten aangetroffen. Daarnaast werd in beide km-hokken één tabel 2-/3-soort aangetroffen. Uit de opgevraagde verspreidingsgegevens van Floron (bron: FLORBASE-2K) blijkt dat de aangetroffen tabel1-soorten Zwanenbloem en Grote kaardebol betreffen. De tabel 2-/3-soort is de Wilde marjolein (tabel 2), een soort die karakteristiek is voor het oostelijke Rivierengebied. Naast deze wettelijk beschermde soorten komt een groot aantal andere aandachtsoorten voor. Aandachtssoorten zijn soorten die op de Rode lijst (1990 of 2000) staan of als doelsoort zijn aangemerkt. In kilometerhok 194/439 zijn 17 aandachtsoorten aangetroffen, in kilometerhok 195/439 zijn zes aandachtsoorten vastgesteld. De meeste aandachtsoorten komen dus in het westelijke kilometerhok voor. Ze zullen vooral zijn aangetroffen in de uiterwaarden en op de Rijndijk. Enkele karakteristieke rivierbegeleidende soorten zijn ook in het verder van de rivier gelegen oostelijke kilometerhok aangetroffen: Paarbladig fonteinkruid, Veldgerst, Wilde marjolein, Ruige weegbree en Goudhaver. Vooral Ruige weegbree is een sterk achteruitgaande soort in Nederland. Er zijn geen gedetailleerde gegevens over de populatiegrootte of de groeiplaatsen van de aandachtsoorten in het gebied bij FLORON bekend. De aangetroffen aandachtsoorten zijn vooral gebonden aan de volgende biotopen en milieus:

- Schone, voedselrijke wateren (Paarbladig fonteinkruid, Zwanenbloem)
- Natte tot vochtige pioniermilieus en graslanden nabij de rivier (Klein vlooienkruid, Engelse alant, Bruin cypergras, Weidekervel)

- Vochtige tot vrij droge, matig voedselrijke, enigszins basische stroomdalgraslanden op dijken en in wegbermen (Veldgerst, Kattendoorn, Wilde marjolein, Karwijvarkenskervel, Ruige weegbree, Goudhaver, IJzerhard)
- Wegbermen (Echte karwij, Grote kaardebol, Echt duizendguldenkruid)
- Voedselrijke basische akkers (Spiesleeuwenbek)
- Buitendijkse ruigten (Groot warkruid)

3.2.3 Vogels

Vogels worden tijdens het broedseizoen beschermd door de Flora- en faunawet. Daarnaast worden vaste verblijfplaatsen van vogels (bijvoorbeeld een jaarlijks bezet nest uil) beschermd zowel tijdens als buiten het broedseizoen. Broedvogels zijn slecht tot niet onderzocht volgens de gegevens van het Natuurloket. Bij SOVON Vogelonderzoek Nederland zijn gegevens opgevraagd van de verspreiding van broedvogels en overwinterende/doortrekkende vogels. Detailinformatie was bij SOVON niet aanwezig, daarom is contact opgenomen met de teller die het gebied al jaren en meerdere malen per jaar bezoekt, de heer H.N. Leys. In onderstaande zijn de gegevens gepresenteerd.

Broedvogels

In 2006 werd tijdens veldonderzoek in de meest noordelijke boerderij een territorium van de Steenuil vastgesteld (deze soort heeft een vaste verblijfplaats in het kader van de Flora- en faunawet).

Naast de Steenuil komen in de nabije omgeving van het plangebied broedgevallen voor van de volgende Rode lijst-soorten: Ringmus en Huismus (bij boerderij in de uiterwaarden ten westen van het plangebied: waarneming H.N. Leys), Slobeend, Grutto, Patrijs, Gele kwikstaart en Graspieper [Faunawerkgroep Gelderse Poort, 2002]. Het plangebied zelf vormt een geschikt biotoop voor de Patrijs, Gele kwikstaart en mogelijk de Graspieper. Het voorkomen van deze soorten in het plangebied is echter niet onderzocht. Nesten van de Boomvalk zijn niet aangetroffen in het plangebied.

Overwinterende en doortrekkende vogels

Tijdens het oriënterende veldbezoek op 7 november 2005 zijn in het plangebied, op het bouwland ter plaatse van het toekomstige cultuurhistorisch park, circa 100-200 foeragerende grauwe ganzen gezien. De heer Leys geeft aan dat het plangebied normaal gesproken niet wordt gebruikt als foerageergebied door groepen grauwe ganzen of andere ganzensoorten. Het is mogelijk dat de sterke ontwikkeling van de grauwe ganzen-populatie de laatste jaren (in combinatie met de net geoogste granen op het perceel) de reden is dat de ganzen op 7 november 2005 gebruik maakten van het plangebied. Op 21 november 2005 werden in het plangebied geen foeragerende ganzen aangetroffen. Op basis van de jaarlijkse tellingen van de heer Leys kan geconcludeerd worden dat het plangebied hooguit beperkt door grauwe ganzen wordt gebruikt als

foerageergebied en dat andere ganzen-, eenden en zwanensoorten het plangebied niet gebruiken. De toekomstige woningbouwlocatie is overigens niet geschikt voor foeragerende ganzen omdat er in de huidige situatie veel bebouwing aanwezig is. De Grauwe gans is een kwalificerende soort binnen het Vogelrichtlijngebied Gelderse Poort (rustgebied en/of overwinteringsgebied). Het plangebied heeft volgens de waarnemingen van de heer Leys en [Faunawerkgroep Gelderse Poort, 2002] geen functie voor de overige soorten waarvoor het Vogelrichtlijngebied Gelderse Poort is aangewezen als broed-, rust- of overwinteringsgebied. Deze vogels zijn gebonden aan open water (het Pannerdensch Kanaal, wielen, plassen, en dergelijke), moerassen en de uiterwaarden.

In de uiterwaarden direct grenzend aan het als *cultuurhistorisch park* in te richten gedeelte van het plangebied, worden jaarlijks honderden grauwe ganzen, 200-300 brandganzen, duizenden kolganzen, grote aantallen wulpen (meer dan 700) en circa 500-1.000 smienten waargenomen (waarnemingen de heer Leys).

In de uiterwaarden grenzend aan het gedeelte van het plangebied waar mogelijk *woningbouw* plaatsvindt, worden in de periode november tot en met maart/april geregeld honderden grauwe ganzen en duizenden kolganzen foeragerend waargenomen. Hier zijn door de heer Leys nooit grote aantallen brandganzen, wulpen, kieviten, grutto's of andere kwalificerende vogelsoorten waargenomen.

3.2.4 Vleermuizen

Alle vleermuissoorten worden strikt beschermd door de Flora- en faunawet (tabel 3: zie paragraaf 2.2). Volgens de 'Atlas van de Nederlandse vleermuizen' [Limpens et al., 1997, detailniveau 5x5 km] kunnen de volgende soorten in de ruime omgeving van het plangebied voorkomen: Franjestaart (Rode Lijst), Gewone baardvleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Watervleermuis, Meervleermuis, Rosse vleermuis en Gewone grootoorvleermuis.

Om uitsluitsel te kunnen geven van het belang van het plangebied voor vleermuizen is op 15 juni 2006 (21.30-22.30 uur), 27 juni 2006 (21.30-00.00 uur), 4 juli 2006 (21.45-00.00 uur), 11 juli 2006 (21.45-00.30 uur) en 27 juli 2006 (21.15-23.30 uur) onderzoek uitgevoerd naar het terreingebruik van vleermuizen. Hierbij is gebruik gemaakt van een bat-detector. Een bat-detector is een apparaatje dat de ultrasone geluiden die vleermuizen produceren omzetten in voor de mens hoorbare tonen. Uit ritme en frequentie kan de betreffende soort worden afgeleid.

In bijlage 3 zijn de vleermuiswaarnemingen op kaart weergegeven. In het plangebied zijn de volgende soorten vastgesteld: Gewone dwergvleermuis, Watervleermuis, Rosse vleermuis en Laatvlieger. In het plangebied zijn geen vleermuiskolonies aangetroffen in bebouwing of bomen. Over de dijk zijn maximaal drie watervleermuizen op vliegroute vastgesteld. De exacte herkomst van de individuen werd niet duidelijk tijdens de veldinventarisatie. De Watervleermuis is een soort die gevoelig is voor verlichting. De Watervleermuis is regionaal niet zeldzaam. In het gedeelte van het plangebied waar mogelijk woningbouw gaat plaatsvinden, is een vliegroute van 15 gewone dwergvleermuizen vastgesteld. Op de vliegroute werd ook foeragegedrag vastgesteld. Waarschijnlijk bevindt een kolonie van deze soort zich in de bebouwde kom van Westervoort. Tijdens een bezoek werd een Rosse vleermuis op vliegroute aangetroffen. Deze soort vloog hoog over het noordelijk deel van het plangebied. De Gewone dwergvleermuis foerageert in grote aantallen langs de zuidelijke rand van het plangebied (hier zijn bossages aanwezig). Ook boven de kolk direct ten westen van het plangebied werden foeragerende gewone dwergvleermuizen aangetroffen. De Laatvlieger is alleen langs de uiterste noordgrens van het plangebied foeragerend waargenomen (enkele exemplaren).

3.2.5 Overige zoogdieren

Vrijwel alle inheemse zoogdiersoorten worden beschermd door de Flora- en faunawet. Op basis van gegevens uit de Atlas van de Nederlandse Zoogdieren [Broekhuizen et al., 1992] wordt verwacht dat de volgende beschermde soorten kunnen voorkomen in de omgeving van het plangebied: Egel, Gewone bosspitsmuis, Tweekleurige bosspitsmuis, Dwergspitsmuis, Waterspitsmuis, Huisspitsmuis, Mol, Vos, Hermelijn, Wezel, Bunzing, Steenmarter, Ree, Rosse woelmuis, Woelrat, Aardmuis, Veldmuis, Dwergmuis, Bosmuis, Haas en Konijn. Van deze soorten is de Steenmarter een tabel 2-soort. De Waterspitsmuis is een tabel 3-soort. De overige soorten zijn alle tabel 1-soorten. De Waterspitsmuis is vastgesteld in het waterrijke deel van de oude defensiegracht van De Schans. Deze vormt de zuidelijke grens van het plangebied [Oudejans, 2004].

De Steenmarter voelt zich erg thuis in kleinschalig en gevarieerd cultuurlandschap. De soort heeft zijn nest- en rustplaatsen vooral in boerderijen, schuren en opstallen. In stedelijk gebied wordt de Steenmarter de laatste tijd steeds vaker aangetroffen, vooral in de buitengebieden van de grote steden en dorpen [Bode et al., 1999]. Gezien het biotoop binnen het plangebied kan niet worden uitgesloten dat de Steenmarter er voorkomt. De oude schuren vormen een geschikte verblijfplaats voor de Steenmarter. Gericht onderzoek naar sporen van de Steenmarter (uitwerpselen, prooiresten in bebouwing) in juni en juli 2006 leverde geen aanwijzingen op voor het gebruik van het plangebied door de Steenmarter. Aangenomen kan worden dat deze soort geen verblijfplaatsen heeft in het plangebied.

Op landelijke schaal lijkt de verspreiding van de Waterspitsmuis grotendeels samen te vallen met streken waar grondwater opkwelt naar beken, rivieren, sloten en plassen. In de middelhoge en hoge pleistocene gebieden zijn dat de randen langs beken en rivieren, daarbuiten de overgangen naar de lage pleistocene en holocene gronden. Van deze randgebieden is bekend dat er op veel plaatsen kwel voorkomt. Door de relatief hoge temperatuur van het grondwater heeft de Waterspitsmuis op dergelijke plaatsen ook tijdens perioden met ijs open water tot haar beschikking [Broekhuizen et al., 1992]. Gezien het verspreidingspatroon uit de Atlas van de Nederlandse zoogdieren [Broekhuizen et al., 1992], de aanwezigheid van de gracht die gedeeltelijk rondom het plangebied ligt (zuidzijde van het toekomstige cultuurhistorisch park) en het overloopgebied van waterschap Rijn en IJssel en de moerassige ruigte (met Riet, Lisdodde, wilgen en dergelijke) die hierachter ligt, kan niet worden uitgesloten dat de Waterspitsmuis in dit gedeelte van het plangebied voorkomt. In het overige deel van het plangebied wordt deze soort niet verwacht omdat permanent watervoerende sloten hier ontbreken.

3.2.6 Insecten

Een aantal insectensoorten wordt beschermd door de Flora- en faunawet. Dagvlinders zijn volgens gegevens van het Natuurloket matig onderzocht in beide km-hokken waarin het plangebied ligt. Door de Flora- en faunawet beschermde dagvlinders werden niet aangetroffen. Libellen en overige ongewervelden zijn niet onderzocht.

De bijzondere beschermde dagvlinders en libellen zijn gebonden aan specifieke biotopen, zoals schrale hooilanden of structuurrijke heiden in geval van dagvlinders en in het geval van libellen, de oeverzone van grote rivieren, matige voedselarme wateren (zoals vennen), veenplassen of verlandingszones van laagveenmoerassen of van hoogveen- en heidevennen. Dergelijke biotopen zijn niet aanwezig in het plangebied, waardoor niet wordt verwacht dat er in het plangebied populaties van bijzondere beschermde dagvlinders of libellen voorkomen. Het voorkomen van bijzondere beschermde overige ongewervelden wordt, om dezelfde redenen als genoemd bij dagvlinders en libellen, evenmin verwacht.

3.2.7 Amfibieën, reptielen en vissen

Alle inheemse amfibieën- en reptielensoorten en enkele vissoorten worden beschermd door de Flora- en faunawet. Reptielen en vissen zijn niet onderzocht in de kilometerhokken waarbinnen het plangebied is gelegen (bron: Natuurloket). Amfibieën zijn matig tot redelijk onderzocht. In beide km-hokken is een tabel 3-soort aangetroffen.

Volgens verspreidingsgegevens van amfibieën (www.ravon.nl) kunnen in de (wijde) omgeving van het plangebied de volgende soorten amfibieën voorkomen: Kleine watersalamander, Gewone pad, Bruine kikker, Middelste groene kikker, Meerkikker (alle tabel 1), Rugstreeppad, Kamsalamander en Poelkikker (alle tabel 3). Reptielen komen niet voor in de wijde omgeving van het plangebied.

Tijdens vier veldbezoeken¹ naar amfibieën en vissen in het plangebied van 'Fietspad De Schans' (grenzend aan de zuidzijde van het plangebied) uitgevoerd door Grontmij [Oudejans, 2004] zijn de volgende bijzondere amfibieënsoorten aangetroffen: Kamsalamander en Rugstreeppad. Daarnaast werden Middelste groene kikker, Gewone pad, Kleine watersalamander en Bruine kikker waargenomen door Grontmij.

De Kamsalamander en Rugstreeppad kunnen mogelijk worden verwacht in het gedeelte van het plangebied waar het cultuurhistorisch park zal worden aangelegd, alsmede langs het overloopgebied ('centraal gelegen watergang'). In het overige gedeelte van het plangebied worden deze soorten niet verwacht omdat de perceelssloten waarschijnlijk tijdens de voortplantingsperiode van Kamsalamander en Rugstreeppad droogvallen. Wel kunnen de bossages in het overige deel van het plangebied een functie hebben als overwinteringslocatie voor bijzondere amfibieënsoorten.

Van de soortgroep vissen is door de Grontmij alleen de driedoornige stekelbaars aangetroffen. De wateren in het plangebied zijn erg ondiep (enkele cm's water) en niet permanent watervoerend. Daarom is het voorkomen van meer bijzondere en beschermde vissoorten uitgesloten.

¹ De veldonderzoeken zijn uitgevoerd in juni 2004, door middel van zicht- en luisterwaatnemingen en schepnetten [Oudejans, 2004]

3.2.8 Samenvatting beschermde soorten

In tabel 3.2 is de waarde van het plangebied voor beschermde soorten samengevat.

Tabel 3.2 Beschermde dier- en plantensoorten die aanwezig zijn of kunnen worden verwacht in of nabij het plangebied

Soortgroep	Beschermde soorten
Flora	In of in de directe omgeving van het plangebied komen de tabel 1-soorten Zwanenbloem en Grote kaardebol voor. Wilde marjolein (een tabel 2-soort) komt mogelijk voor op de dijk of in wegbermen in of nabij het plangebied Daarnaast komt een groot aantal aandachtsoorten voor in of in de directe omgeving van het plangebied
Vogels	Geschikt biotoop voor enkele op de Rode lijst geplaatste soorten: Patrijs, Gele kwikstaart, Graspieper en Steenuil. De Steenuil heeft een territorium in de meest noordelijke boerderij in het plangebied. In de uiterwaarden grenzend aan het plangebied komen soorten als Grutto, Slobeend, Patrijs, Gele kwikstaart, Graspieper, Huismus en Ringmus voor. In het plangebied foerageren incidenteel grauwe ganzen (kwalificerende soort Vogelrichtlijngebied Gelderse Poort), Het plangebied heeft geen functie voor overige soorten van het Natura-2000 gebied. In de uiterwaarden grenzend aan het plangebied foerageren groepen grauwe ganzen, brandganzen, kolganzen, wulpen en smienten
Vleermuizen	Het plangebied wordt gebruikt door Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en (beperkt) door Rosse vleermuis en Watervleermuis. Een vliegroue van de lichtgevoelige Watervleermuis is aanwezig, maar de route die deze dieren door het plangebied maken, kon niet worden getraceerd. In het noordelijk deel van het plangebied is een vliegroue van de Gewone dwergvleermuis aanwezig. Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn niet aanwezig. Met name de zuidrand van het plangebied wordt door vleermuizen gebruikt als foerageergebied. In bijlage 3 is het landschapsgebruik van vleermuizen opgenomen.
Overige zoogdieren	Tabel 1: Egel, Gewone bosspitsmuis, Tweekleurige bosspitsmuis, Dwergspitsmuis, Huisspitsmuis, Mol, Vos, Hermelijn, Wezel, Bunzing, Ree, Rosse woelmuis, Woelrat, Aardmuis, Veldmuis, Dwergmuis, Bosmuis, Haas en Konijn. Tabel 2: Steenmarter Tabel 3: Waterspitsmuis (de soort is vastgesteld in de oude defensiegracht van De Schans in het zuidelijk deel van het plangebied, mogelijk komt de soort ook langs de centraal gelegen verruigde watergang voor (overloopgebied).
Insecten	Geen bijzondere beschermde soorten verwacht
Amfibieën, reptielen, vissen	Amfibieën worden met name verwacht in het gedeelte van het plangebied waar het toekomstige cultuurhistorisch park is gepland en langs de verruigde watergang in het centrale deel van het plangebied (overloopgebied). In het overige deel van het

Soortgroep	Beschermde soorten
	plangebied vallen de sloten waarschijnlijk droog tijdens de voortplantingsperiode van amfibieën. Wel kunnen overwinteringslocaties voor (bijzondere) amfibieënsoorten aanwezig zijn in de bossages binnen het plangebied
	Tabel 1: Gewone pad, Middelste groene kikker, Bruine kikker en Kleine watersalamander
	Tabel 2: -
	Tabel 3: Kamsalamander en Rugstreeppad
	Reptielen of bijzondere beschermde vissen worden niet verwacht in het plangebied.

4 Toetsing

4.1 Inrichting

De precieze inrichting van het plangebied is ten tijde van het schrijven van dit rapport nog niet bekend. Wel is bekend dat het noordelijke deel mogelijk bestemd is voor woningbouw (4,3 ha) en het zuidelijke deel (circa 8 ha) waarschijnlijk wordt ingericht als cultuurhistorisch park (zie bijlage 1). In het cultuurhistorisch park wordt de fortificatie uit 1740 weer zichtbaar gemaakt. De volgende uitgangspunten worden aangehouden:

- De ontsluiting van de woningbouwlocatie vindt plaats via de bebouwde kom van Westervoort, en niet over de dijk
- Er wordt grondwaterneutraal gebouwd (het grondwatersysteem blijft onveranderd waardoor geen verdrogende effecten in de omgeving optreden)
- De ontwikkelingen in het cultuurhistorisch park zijn ook gericht op versterking van natuurwaarden
- Verlichting van de fortificatie is niet aan de orde

4.2 Effecten op beschermde gebieden

4.2.1 Natura 2000-gebied (Natuurbeschermingswet)

Het plangebied grenst aan het Natura 2000-gebied Gelderse Poort. Van de soorten waarvoor het Vogelrichtlijngebied Gelderse Poort is aangewezen heeft alleen de Grauwe gans een relatie met het plangebied. Grauwe ganzen foerageerden begin november 2006 ter plaatse van het toekomstige cultuurhistorisch park (zie figuur 4.1), maar het gebruik van het plangebied door grauwe ganzen is incidenteel gezien de waarnemer van SOVON Vogelonderzoek Nederland het gebied al jaren telt en nooit grote groepen grauwe ganzen heeft vastgesteld binnen het plangebied. Een afname van de aantallen van de Grauwe gans in het Natura 2000-gebied als gevolg van het direct verlies van foerageergebied wordt daarom niet verwacht.

Figuur 4.1 Foeragerende grauwe ganzen in het plangebied

Gebruiksfase

De bouw van de woningen of de aanleg van een cultuurhistorisch park heeft geen direct (ruimtebeslag) of indirect effect (als gevolg van uitstralende effecten) op de kwalificerende of begrenzend *broed* vogelsoorten Roerdomp, Kwartelkoning, Zwarte stern, IJsvogel, Porseleinhoen, Aalscholver, Oeverwaluw, Dodaars, Blauwborst en Grote karekiet. Deze soorten komen niet broedend voor in of in de directe omgeving van het plangebied.

De herinrichting op zich (ruimtebeslag) zal naar verwachting niet leiden tot afname van het aantal ganzen binnen de Speciale beschermingszone Gelderse Poort omdat het plangebied incidenteel door de Grauwe gans (en niet door andere kwalificerende soorten) wordt gebruikt.

In de uiterwaarden waaraan het als woningbouwlocatie in te richten gebied grenst, foerageren in najaar, winter en het vroege voorjaar honderden grauwe ganzen en duizenden kolganzen. Andere kwalificerende of begrenzend overwinterende/doortrekkende vogelsoorten zijn niet in grote aantallen waargenomen in de uiterwaarden of in het plangebied.

Effecten op de Grauwe gans en Kolgans waarvoor het Natura 2000-gebied Gelderse Poort onder andere is aangewezen als gevolg van uitstralende effecten van het voornemen (toename geluid en bewegingen; effecten van licht zijn niet van toepassing omdat de ganzen alleen tijdens de daglichtperiode in de uiterwaarden aanwezig zijn) zijn mogelijk te verwachten indien direct achter de dijk bebouwing wordt gerealiseerd die uitsteekt boven de dijk. Bij de inrichting dient rekening

te worden gehouden met de hier aanwezige groepen ganzen, door geen hoge bebouwing te realiseren direct langs de dijk (maar dat is momenteel niet aan de orde: het aantal woonlagen bestaat uit maximaal drie woonlagen in de bebouwing langs de dijk). De dijk zal daarnaast niet dienen als ontsluitingsroute (uitgangspunt). Tegen deze dijk aan, aan de buitendijkse zijde, staan in de huidige situatie al gebouwen die voor een bepaalde mate van verstoring zorgen. In de uiterwaarden is ook een fietspad aanwezig: hierdoor is dit gedeelte van de uiterwaard relatief onrustig. De toename van verstoring (als gevolg van toename beweging en geluid) op ganzen in de uiterwaarden zal daarom relatief gering zijn en is waarschijnlijk verwaarloosbaar klein.

Het cultuurhistorisch park zal geen uitstralend negatief effect hebben op de groepen overwinterende steltlopers en ganzen in de aangrenzende uiterwaarden. Mogelijk heeft het cultuurhistorisch park (afhankelijk van de uiteindelijke inrichting) een positief effect op bepaalde kwalificerende of begrenzendende soorten zoals IJsvogel en Slobeend. Een positief effect op de foerageermogelijkheden van ganzen zal niet optreden omdat foerageerhabitat (eiwitrijk grasland) niet zal worden gerealiseerd.

Aanlegfase

Om verstoring van watervogels in de uiterwaarden zo veel mogelijk te voorkomen, dienen verstorende werkzaamheden in het plangebied zoals heien plaats te vinden buiten de periode dat grote groepen ganzen aanwezig zijn (deze zijn aanwezig in de periode oktober-april). Overigens dient ook rekening te worden gehouden met de Flora- en faunawet. Deze verbiedt het verstoren van broedvogels. Broedende vogels zijn aanwezig in het plangebied tussen half maart en half juli.

De habitattypen waarvoor het Habitatrichtlijngebied Gelderse Poort is aangewezen (zie paragraaf 2.2.1) komen niet voor in de nabijheid van het plangebied. De planontwikkeling heeft daarom geen negatieve gevolgen voor deze habitattypen. Van de soorten waarvoor het Habitatrichtlijngebied Gelderse Poort is aangewezen (zie paragraaf 2.2.1) komt in het plangebied alleen mogelijk de Kamsalamander voor. De effecten op de Kamsalamander zijn beschreven in paragraaf 4.3.5. Effecten op het populatieniveau van de Kamsalamander worden niet verwacht.

4.2.2 PEHS (Wet op de Ruimtelijke Ordening)

Het plangebied grenst aan de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur van de provincie Gelderland. De PEHS omvat het Pannderdensch Kanaal en de uiterwaarden. Tussen het plangebied en de PEHS ligt De Schans-/Loodijk. De dijk houdt een groot gedeelte van de effecten (geluid, verlichting) vanuit het plangebied tegen. Uitgangspunt hierbij is wél dat de dijk zelf geen deel uitmaakt van de toekomstige ontsluitingsroute en dat er geen sprake is van sterke verlichtingsbronnen op de dijk. Op de akker die grenst aan het plangebied en deel uitmaakt van de PEHS, kunnen enkele op de Rode lijst geplaatste vogelsoorten voorkomen (Grutto, Patrijs, Gele kwikstaart en Graspieper). Vogels kunnen gevoelig zijn voor een toename van verlichtings-

en geluidsbelasting. Omdat in de huidige situatie in de uiterwaard geen sprake is van een ongestoorde omgeving (zie ook par. 4.2.1: met name aanwezigheid fietspad door uiterwaarden) wordt geen merkbaar negatief effect verwacht op de hier aanwezige natuurwaarden. De dijk wordt door vleermuizen niet gebruikt als vliegroute. Effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van de PEHS worden daarom niet verwacht.

4.3 Effecten op beschermde soorten

Beschermde insecten, reptielen en vissen worden niet verwacht in het plangebied. Daarom worden deze soortgroepen niet behandeld in de effectbeschrijving.

4.3.1 Flora

De soort Wilde marjolein (tabel 2) die op dijken en/of in wegbermen voorkomt, kan mogelijk afnemen door de ontwikkelingen in het plangebied. Aanbevolen wordt om circa een jaar voor aanvang van de werkzaamheden de exacte verspreiding van deze soort in beeld te brengen. Als de soort blijkt te worden aangetast bij de werkzaamheden dan dient hiervoor een ontheffing van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Tijdens de aanlegwerkzaamheden dient uiteraard zo veel mogelijk rekening te worden gehouden met de standplaatsen van deze soort: de standplaatsen dienen zo veel mogelijk te worden ontzien. Planten van deze soort die niet behouden kunnen worden, kunnen eventueel worden verplaatst naar locaties in het toekomstig cultuurhistorisch park.

Voor Zwanenbloem en Grote kaardebol geldt een vrijstelling van de Flora- en faunawet voor ruimtelijke ontwikkelingen. Een ontheffing hoeft niet te worden aangevraagd.

4.3.2 Broedvogels

Wanneer werkzaamheden tijdens het broedseizoen (15 maart-15 juli) worden uitgevoerd, treedt verstoring op van broedende vogels. Het aantasten van broedvogels wordt door de Flora- en faunawet verboden. Versturende werkzaamheden zoals het kappen van bomen of het bouwrijp maken van een terrein dienen daarom buiten het broedseizoen te worden uitgevoerd of opgestart.

In het plangebied komt in één kapschuur een vaste verblijfplaats voor van de Steenuil. De kapschuur ligt in het gebied dat mogelijk bestemd is voor woningbouw. Indien de schuur gesloopt wordt dient een ontheffing te worden aangevraagd voor het aantasten van een vaste verblijfplaats van de Steenuil omdat het aantasten/verwijderen van vaste verblijfplaatsen van vogels niet is toegestaan in de Flora- en faunawet.

Het plangebied vormt een geschikt biotoop voor de Patrijs, de Gele kwikstaart en de Graspieper, waarvan in de omgeving van het plangebied broedgevallen bekend zijn. Door de planontwikkeling verdwijnt tenminste een deel van dit geschikte broedbiotoop (de woningbouwlocatie). Bij een goede inrichting van het cultuurhistorisch park kan ervoor worden gezorgd dat totaal gezien geen

broedgelegenheid verloren gaat voor op de Rode lijst geplaatste soorten. Dit is echter vanuit de Flora- en faunawet geen vereiste.

4.3.3 Vleermuizen

In de schuren en bebouwing ter plaatse van de toekomstige woningbouwlocatie zijn geen zomerkolonies van vleermuizen aanwezig. In het plangebied is een vliegroute van Gewone dwergvleermuis aanwezig langs opgaande beplanting (noordelijk deel: zie bijlage 3). In de inrichting dient hiermee rekening te worden gehouden door (globaal) langs de vliegroute struwelen en lanen te realiseren *alvorens* bestaande opgaande elementen te verwijderen. Voor de vliegroute van de lichtgevoelige Watervleermuis langs de dijk geldt dat de route die deze dieren door het plangebied volgen niet duidelijk is. Het is zeer waarschijnlijk dat de watervleermuizen de brede, lange watergang ten oosten van het plangebied eveneens gebruiken als onderdeel van hun vliegroute. Het inrichten van het cultuurhistorisch park zorgt ervoor dat de Watervleermuis weer geleidende elementen tegenkomt op weg naar hun foerageergebied in de uiterwaarden. Effecten op de bereikbaarheid van het uiterwaarden-foerageergebied van de Watervleermuis worden daarom niet verwacht. Het is belangrijk dat alvorens lijnvormige elementen in het noordelijk deel van het plangebied worden gekapt, er alternatieve opgaande groene elementen aanwezig zijn in het zuidelijk deel van het plangebied (dus elementen tussen de sloot ten oosten van het plangebied en de uiterwaarden).

Effecten op passerende rosse vleermuizen (slechts eenmalig is overigens deze soort overvliegend waargenomen) worden niet verwacht. Van deze soort is bekend dat hij zonder problemen bebouwde gebieden op vliegroute passeert.

Een aantasting van foerageergebied van vleermuizen (met name de Gewone dwergvleermuis) als gevolg van de planontwikkeling wordt niet verwacht omdat het grootste gedeelte wordt ingericht als cultuurhistorisch park. Wanneer ter plaatse van het in de huidige situatie open landbouwgebied, landschappelijke elementen zoals bomenrijen, ruige perceelsranden, waterpartijen worden gecreëerd, ontstaat een aantrekkelijk gebied voor diverse soorten vleermuizen. Een ontheffing van de Flora- en faunawet voor vleermuizen hoeft niet te worden aangevraagd als in de inrichting op de juiste wijze rekening wordt gehouden met vleermuizen: het areaal aan foerageergebied mag niet afnemen en mogelijkheden voor vliegroutes binnen het plangebied moeten behouden blijven.

4.3.4 Overige zoogdieren

Vaste verblijfplaatsen, foerageergebieden en migratieroutes van algemeen voorkomende zoogdiersoorten (tabel 1-soorten) kunnen worden aangetast wanneer bossages worden verwijderd. Voor tabel 1-soorten geldt een vrijstellingsregeling (zie paragraaf 2.3).

Het voorkomen van de Waterspitsmuis in het zuidelijk deel van het plangebied is bekend (oude defensiegracht). Het is niet uitgesloten dat de soort langs de watergang in het centrale deel van het plangebied (overloopgebied) voorkomt, in het noordelijk deel ontbreken geschikte biotopen

(verruigde sloten met kwelinvloed). Bij het realiseren van de meest zuidelijk gelegen woningen bij de schans (inclusief aanleg brug over de watergang) dient aantasting van de biotopen van deze strikt beschermde soort te worden voorkomen. Werkzaamheden in oevers of het verwijderen van bossages is alleen mogelijk als uit inventarisatieresultaten blijkt dat deze locaties geen waarde hebben voor de Waterspitsmuis.

Het ontwikkelen van het cultuurhistorisch park kan een positief effect hebben op de Waterspitsmuis. Aanbevolen wordt om bij de inrichting van het plangebied zoveel mogelijk rekening te houden met de Waterspitsmuis door het creëren van waterpartijen met een goed ontwikkelde oever- en watervegetatie. Locaties waar geschikt biotoop voor deze soort voorkomt (verruigde sloten, moerasachtige locaties) binnen het toekomstige cultuurhistorisch park dienen te worden gehandhaafd en uitgebreid.

4.3.5 Amfibieën

In het plangebied (gedeelte waar cultuurhistorisch park wordt aangelegd) komen diverse amfibieën voor, waaronder mogelijk twee strikt beschermde soorten (Rugstreeppad en Kamsalamander: tabel 3-soorten). Voor de tabel 1-soorten geldt een vrijstellingsregeling. Door werkzaamheden ten behoeve van de inrichting van het cultuurhistorisch park kunnen bijzondere amfibieën verstoord en/of aangetast worden. Een groot deel van het plangebied wordt ingericht als cultuurhistorisch park (circa 8 ha). Hier bevinden zich mogelijk leefgebieden van bijzondere amfibieënsoorten. Deze leefgebieden mogen niet worden aangetast. Daarom dienen bossages (winterverblijfplaatsen) en waterpartijen/oevers (voortplantingslocaties) tijdens de inrichtingswerkzaamheden te worden ontzien in het plangebied. Werkzaamheden in oevers of het verwijderen van bossages is alleen mogelijk als uit inventarisatieresultaten blijkt dat deze locaties geen waarde hebben voor de betreffende strikt beschermde soorten. Aanbevolen wordt om in het cultuurhistorisch park enkele poelen met plas-draszones en rietruigtes aan te leggen.

Het voorkomen van strikt beschermde amfibieënsoorten kan eveneens niet worden uitgesloten langs de verruigde watergang in het centrale deel van het plangebied (overloopegebied van het waterschap: de watergang waar ook de Waterspitsmuis mogelijk kan worden verwacht). Bij het realiseren van de meest zuidelijk gelegen woningen bij de schans (inclusief aanleg brug over de watergang) dient aantasting van de biotopen van deze strikt beschermde amfibieënsoorten te worden voorkomen.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

Het plan 'De Schans' bestaan uit het realiseren van een cultuurhistorisch park (8 hectare) in het zuidelijk deel van het plangebied en de bouw van woningen (4,3 hectare) in het noordelijk deel van het plangebied. De exacte ontwikkelingen in het plangebied zijn in dit stadium nog niet bekend. De locatie wordt vanaf de bebouwde kom van Westervoort ontsloten. De dijk wordt hiervoor dus niet gebruikt.

5.1.1 Beschermde gebieden

Natura 2000-gebied

Het plangebied grenst aan het Natura 2000-gebied Gelderse Poort.

Negatieve effecten als gevolg van de planontwikkeling op het Habitatrichtlijngebied dat deel uitmaakt van het Natura 2000-gebied treden naar verwachting niet op omdat:

- De habitattypen van het Habitatrichtlijngebied Gelderse Poort niet worden aangetast als gevolg van het voornemen (afstand van circa 450 meter)
- De Kamsalamander (de enige soort van het Habitatrichtlijngebied die een relatie kan hebben met het plangebied) niet wordt aangetast door de plannen

Ter hoogte van de mogelijke woningbouwlocatie foerageren in de uiterwaarden groepen grauwe ganzen en kolganzen. Verstoring van deze groepen treedt mogelijk op door toename van geluid en bewegingen in het plangebied zelf. Een sterk negatief effect op de aantallen van deze soorten in het Natura 2000-gebied wordt echter niet verwacht. De provincie Gelderland eist dat een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt aangevraagd. Dit dient te gebeuren op het moment dat een bouwvergunning wordt aangevraagd. Aan de vergunning kan de provincie voorwaarden verbinden zoals de maximale bouwhoogte en afstand tot het Natura 2000-gebied en de planning van de werkzaamheden. In oktober 2006 heeft de gemeente Westervoort gesproken met de heer van der Vegte van de provincie Gelderland. Er is toen gesproken over maatregelen in de planvorming als bouwhoogte en afstand. De provincie gaf tijdens dit gesprek aan dat er geen richtlijnen zijn voor de minimale afstand en maximale bouwhoogte.

PEHS

Negatieve effecten als gevolg van de planontwikkeling op de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS) worden niet verwacht. Wel dient de verlichtingsintensiteit vanuit het plangebied en op de dijk zo veel mogelijk te worden beperkt zodat de broedvogeldichtheid niet afneemt.

5.1.2 Beschermde soorten

Een ontheffing van de Flora- en faunawet dient te worden aangevraagd voor het aantasten van:

- Standplaatsen van de Wilde marjolein (tabel 2): circa één jaar voor aanvang van de werkzaamheden worden de exacte standplaatsen in beeld gebracht
- Het verwijderen van een vaste verblijfplaats van de Steenuil (indien de boerderij en bijbehorende schuren in het noordelijk deel van het plangebied worden gesloopt)

De ontheffing dient te worden aangevraagd bij het ministerie van LNV. In de voorwaarden bij de ontheffing zal het ministerie waarschijnlijk eisen dat individuen van de Wilde marjolein zo veel mogelijk worden ontzien en waar dat niet mogelijk is, planten van deze soort worden verplaatst. Nieuwe nestgelegenheid voor de Steenuil zal moeten worden gerealiseerd in de directe omgeving van het plangebied, bijvoorbeeld in het cultuurhistorisch park, of in het noordelijk deel van het plangebied nabij de populierenopstand.

Het is belangrijk dat *alvoren*s lijnvormige elementen in het plangebied worden gekapt, er alternatieve aaneengesloten, opgaande (groene) elementen aanwezig zijn voor de Watervleermuis en de Gewone dwergvleermuis in het plangebied.

Bij ingrepen in het plangebied (met name aanwezig langs het overloopgebied/watergang in het centrale deel van het plangebied en aan de uiterste zuidzijde van het plangebied), dienen potentieel geschikte biotopen van bijzondere beschermde amfibieënsoorten en de beschermde Waterspitsmuis te worden gehandhaafd. Het gaat om biotopen als bossages, poelen, tijdelijke plasjes en goed ontwikkelde moeras- en oevervegetaties. Indien handhaving (plaatselijk) niet mogelijk is dan dient nader veldonderzoek uit te wijzen of bijzondere beschermde amfibieënsoorten of de Waterspitsmuis (nog) op de betreffende locaties aanwezig zijn.

Wanneer werkzaamheden tijdens het broedseizoen (15 maart-15 juli) worden uitgevoerd, kan verstoring worden verwacht van vogelsoorten die broeden in het plangebied. Dit is in strijd met de Flora- en faunawet. Versturende werkzaamheden zoals het kappen van bomen of het bouwrijp maken van een terrein dienen daarom buiten het broedseizoen te worden uitgevoerd of opgestart.

5.2 Aanbevelingen

Aanbevolen wordt de verlichtingsintensiteit in het plangebied zo veel mogelijk te beperken. Daar waar verlichting noodzakelijk is, gaat de voorkeur uit naar oranjeachtige verlichting, in plaats van witte verlichting. Hiervan hebben vleermuizen minder last, sommige soorten foerageren juist bij oranjeachtige verlichting.

Aanbevolen wordt voorts in het cultuurhistorisch park enkele poelen met plas-draszones met rietruigtes aan te leggen. Niet alleen amfibieën kunnen hiervan profiteren, maar ook vogels van struweel en (riet)ruigte (bijvoorbeeld Blauwborst) en mogelijk de Waterspitsmuis. In het

cultuurhistorisch park kan eventueel worden gecompenseerd voor het verstoren van de vaste verblijfplaats van de Steenuil. Voordat ingrepen plaatsvinden in het als cultuurhistorisch park in te richten gedeelte, is het wenselijk de exacte standplaatsen van bijzondere plantensoorten inzichtelijk te hebben. Deze locaties kunnen vervolgens in de inrichtingplannen zo veel mogelijk worden ontzien en versterkt.

Tenslotte wordt aanbevolen de afstand van de bebouwing tot de dijk zo spoedig mogelijk met de provincie Gelderland af te stemmen en afspraken te maken over de (waarschijnlijk benodigde) vergunningaanvraag in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998.

In de planning rekening houden met natuurwaarden

Na ter inzage legging bouwplan:

- **Indienen vergunningsaanvraag Natuurbeschermingswet 1998 middels verstorings- en verslechteringsstoets. In het bouwplan wordt overigens zoveel mogelijk rekening gehouden met het voorkomen van verstoring door lichthinder (m.n. op broedende vogels)**

Circa 1 jaar voor aanvang van de werkzaamheden:

- **Controleren of er redenen zijn om aan te nemen dat de natuurwaarden zijn toegenomen ten opzichte van 2006. In dat geval gericht aanvullend veldonderzoek uitvoeren**
 - **Vastleggen groeiplaatsen beschermde Wilde marjolein (zomerperiode), zodat de standplaatsen bekend zijn en hiermee bij de werkzaamheden rekening kan worden gehouden. Als de exacte verspreiding bekend is en aantasting wordt verwacht: ontheffing van de Flora- en faunawet aanvragen bij het ministerie van LNV**
-

Literatuur

[Bode, A.D., A.J. Dijkstra, B. Hoekstra, R. Hoeve en R. Zollinger, 1999]

De Zoogdieren van Overijssel. Voorkomen, verspreiding en ecologie van de in het wild levende zoogdieren. Waanders Uitgevers, Zwolle, in samenwerking met de Zoogdierenwerkgroep Overijssel en Natuur en Milieu Overijssel. ISBN 90400 9312 1.

[Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992]

Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[Faunawerkgroep Gelderse Poort, 2002]

Vogels in de Gelderse Poort, deel 1: broedvogels 1960-2000. Vogelwerkgroep Rijk van Nijmegen e.o./Kartierergemeenschap Salmorth/Vogelwerkgroep Arnhem e.o./NABU-Naturschutzstation Kranenburg/Naturschutzstation im Kreis Kleve e.V./ Provincie Gelderland/ SOVON Vogelonderzoek Nederland.

[Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers, 1997]

Atlas van de Nederlandse vleermuizen (2^e druk). Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[Oudejans, 2004]

Natuurtoets fietspad De Schans. Begeleidend document bij de ontheffingsaanvraag van de Flora- en faunawet. Grontmij Arnhem.

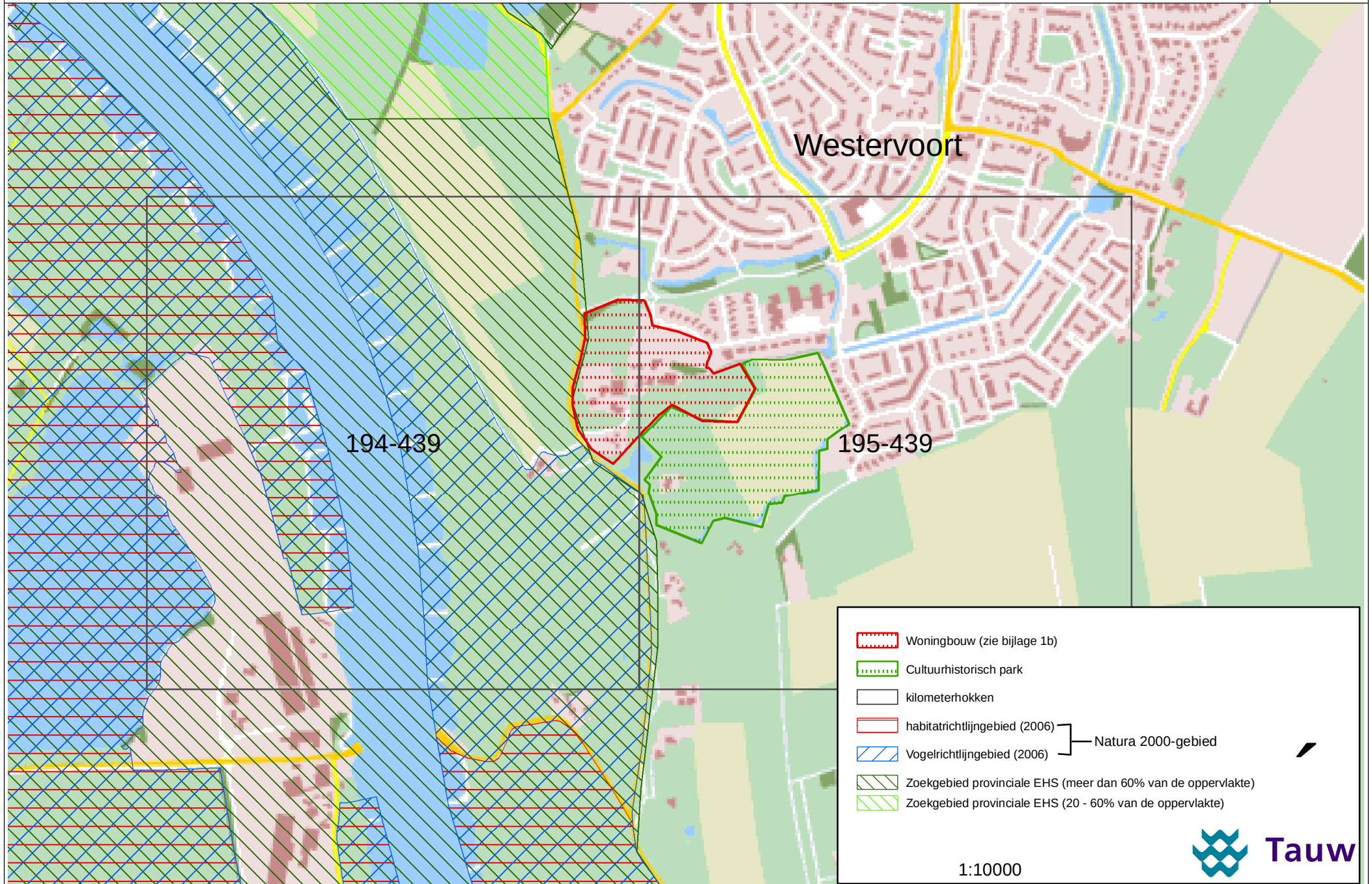
[provincie Gelderland, 2002]

Flora en fauna in Gelderland. Nota flora en faunabeleid, deel I: soortenbeleid.

Bijlage

1

Ligging beschermde natuurgebieden

Bijlage

2

Globale inrichtingsschets 'De Schans'

Bijlage

3

Waarnemingen vleermuizen

- Vliegroutes Gewone Dwergvleermuis.
- Foerageergebied Gewone Dwergvleermuis
- Vliegroute Watervleermuis
- Vliegroute Rosse Vleermuis
- Foeragerende Laatvliegers
- Territorium Steenuil

Waarnemingen De Schans Westervoort

De weergegeven resultaten zijn verkregen aan de hand van 4 veldbezoeken met behulp van bat-detectors en zichtwaarnemingen. In totaal zijn vier soorten vleermuizen waargenomen en is de aanwezigheid van Steenuil vastgesteld.

Korte toelichting:

- Er zijn geen vleermuiskolonies in het plangebied aangetroffen.
- De lange vliegroute, zowel naar de uiterwaarden als naar de Schans, betreft een route en tijdelijk foerageergebied voor tot 15 Gewone Dweren afkomstig vanuit de kom. Aanplant met bomen en struweel zal een zeer belangrijke versterking van deze verbinding betekenen.
- Tijdens twee bezoeken werden respectievelijk 3 en 1 Watervleermuizen waargenomen vliegend over de dijk. Herleiden van de route leverde geen resultaten op.
- Eenmalig werd een Rosse Vleermuis waargenomen. Deze had geen specifieke binding met het gebied. Het foerageergebied ligt zeer waarschijnlijk in de uiterwaarden.
- Zuidelijk foerageergebied wordt intensief gebruikt door Dweren afkomstig uit bebouwde kom.
- Steenuil
Gezien het biotoop en de aanwezigheid van een groot aantal braakballen en enkele veren is het zeer sterk aannemelijk dat op deze locatie een broedbiotoop bevindt. Gezien de periode in het jaar is dit niet te controleren.